

זשכנו תדרש

שו"ת חזרה

הלכות מליחה

חוברת ג' לחודש טבת

סימן ס"ט סעיפים י"ט - סוף. וסימן ע"ג

הצהי"ת

השאלות נכתבו ע"י המפצל "דרשו", והוספתי עליהם התשובות

הוספתי שאלות על המראי מקומות של "דרשו"

[שאלות שהוספתי נכתבו במרובעות]

כל מי שיש לו הצרות והארות מתבקש להודיעני לתוצאת הרביע

ניתן להשיג חוברת שו"ת על הלכות
שבת, עירובין, פסח, נדה, בשר בחלב, תערובות, מליחה, מקוואות רבית.
שמיטה

כמו כן ניתן להשיג את החוברת
אספרה שמך לאחי
על
סיפור יציאת מצרים
מגילת אסתר
מתן תורה
נס חנוכה

ניתן להשיג את החוברות אצל

ישראל יצחק משי להב
מודיעין צילית
0533142953

פקבלת הגליונות החודשיים באימייל ניתן להירשם wa052052@gmail.com

תרומות להדפסה יתקבלו בהכרה

סימן ס"ט סעיפים י"ט - סוף

סעיף י"ט

א. אחר המליחה, לפני שרוצה לבשל הבשר;
(1) האם צריך להכניס הבשר למים
רותחים, לדעת הרמב"ם ולדעת הטור? (2)
מה הטעם שנתן הרמב"ם לדבריו? (3) איך
ביאר הר"ן סברת הרמב"ם? (4) ומה טעם
נחלקו עליו? (5) כמאן נקט המחבר ומה
כתב הרמ"א על כך?

ת. (1) להרמב"ם צריך ולהטור א"צ. (2) כדי
שיתלבן מיד ולא יצא דם. (3) דהמלח אינו
מפליט אלא הדם שעל פני הבשר והסמך לו,
משא"כ הבלוע בה, לכך צריך לחלטו כדי שלא
יצא וה"ל דם האברים שלא פירש. (4) קים להו
דבשיעור מליחה יוצא כל מה שהוא דם גמור,
והשאר מיחל אדום הוא שיוצא ומותר, א"נ לא
רצו חכמים להחמיר בדבר כ"כ כיון דקיי"ל דם
שמלחו אינו עובר עליו. (5) המחבר סתם
כהטור, והביא גם דעת הרמב"ם משום דהיכא
דאפשר יש לחוש לעשות כן, ולהרמ"א אין
לחוש לכך כלל, ולכן כתב דהמנהג כסברא
הראשונה וכן עיקר (ש"ד ע"ח).

סעיף כ'

ב. בשר שנמלח ושהה כדי מליחה ואח"כ
הכניסוהו לכלי בלא הדחה ונתמלא הכלי
מציר; (1) אלו דעות הובאו בטור ובב"י
האם הבשר מותר או אסור? (2) באר
הטעמים לשיטות האוסרים? (3) ולשיטות
המתירים, מה הטעם שהציר אינו אסור,
ומה הטעם שהמלח אינו מבליע?

ת. (1) א. רש"י התיר (טור). ב. באו"ה פסק כהתוס'
דהכל אסור ולא סגי בקליפה (דרכ"מ ל"ט). ג.
השע"ד ותרוה"ד אסור כ"ק (ב"י ודרכ"מ מ'). (2) א.
הב"י פי' לדעת רבינו יונה לפי שיש על פניו
טיחת דם שנפלט, וכן המלח מלוכלך בדם
הפליטה וחוזר הוא ובולע מחמת חום המלח.
ב. הש"ך (פ"ה) פי' דציר היוצא אחר שיעור
מליחתו רותח הוא וחשיב דם ולא מוהל, ונבלע
בבשר. (3) א. דאחר שיעור מליחה אינו יוצא דם
אלא מוחל, והדם שבמלח מתייבש בתוכו ואין
לו כח ליבלע בבשר אע"פ שמתמחה. ב. כבר
פסק כח המלח ע"י הדם ולא חשיב עוד רותח
(ב"י). ג. הב"ח ס"ל דהמלח רותח ומ"מ מתבטל
במוהל כמו במים, (ט"ז מ"ה) [והש"ך ס"ל כעין זה
דהמלח צונן והציר רותח, ומתבטל בציר שהוא
היתר, (שפ"ד ע"ט)].

ג. (1) בנידון הנ"ל מה נפסק בשו"ע ואיך פסק
הרמ"א ואיך פסקו הט"ז והש"ך למעשה,
לכתחילה ובדיעבד? (2) ומה הדין אם
הדיוח קודם שנתנו לכלי שאינו מנוקב
ונתמלא אח"כ ציר? (3) והאם מהני אם יש
ששים בתוך הציר לבטל? (4) ומה הדין אם
נתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות?

ת. (1) המחבר מתיר, אלא שלכתחילה יש לחוש
להאוסרים. הרמ"א אוסר אף בדיעבד כ"ק.
והט"ז והש"ך הביאו דעת רש"ל שאוסר לגמרי
מה שבציר ומעט למעלה ממנו כ"ק. (2) מותר
לכו"ע (ש"ך פ'). (3) להרמ"א לא מהני, דהא כל
מקום שצריך קליפה לא מהני ס', ולהרש"ל
מהני ס' ומ"מ אינו מצרף מה שחוץ לציר כיון
שאין דם מפעפע, וכן דעת התו"ח דלהארוך
שאוסר הכל מהני ששים, אלא שכתב בשמו
שאוסר אפי' בס' ותמה עליו. ורע"א ס"ל דאע"פ
שיש ס' מ"מ כ"ק נאסר (ש"ך פ"א, ורע"א מ"ה). (4) כה"ג
גם הרש"ל מתיר אפילו חד בתרי, דבזה יש
לסמוך אדברי רש"י שמיקל בכל ענין (ט"ז מ"ח).

ד. אם חתך הבשר בסכין אחר שיעור מליחה,
האם סגי בהדחה או צריך הגעלה?

ת. ה"ר יונה הצריך הגעלה, משום שיש דם על פניו, וגם
המלח מלוכלך בדם, ומחמת חום המלח נאסר הסכין. אבל
לדעת רש"י א"צ הגעלה, שהרי לדעתו אינו אוסר את הבשר
וכ"ש את הכלי. ולהלכה; א. לדעת המחבר
לכתחילה אין לחתוך בו, ובדיעבד א"צ להגעיל
(ש"ך פ"ה). ב. 'הרמ"א מתיר לכתחילה אפי' תוך
שיעור מליחה, משום דדם משרק שריק ובכה"ג
אין מליחה לכלים, ולכן די בהדחה, ואם
נתייבש עליו הדם צריך נעיצה. ג. להרש"ל
לכתחילה יש להגעילו, ובדיעבד מותר אם
קנחו בדבר קשה, והמחמיר לאסור בלא
הגעלה תע"ב, ודוקא לעצמו אבל לאחרים יש
להורות להתיר בדיעבד אף אם לא קנחו וחתך
בו רותח (ש"ך פ"ה).

ה. (1) אחד שמלח אוזו ונמצא טריפה, ואחר
ששהה שיעור מליחה נתנו עם בשר כשר,
האם נאסר הבשר הכשר, בהפסד מרובה
ובאין הפסד מרובה? (2) ומאי שנא מבשר
וגבינה שנגעו זה בזה דאם שניהם מלוחים
שניהם אסורים, ומשמע דאפי' אחר שיעור
מליחה, ולא אמרינן דפסק כח המלח? (3)
הא דנפסק דאחר ששהה שיעור מליחה
אין עליו שם רותח, האם הכוונה לענין

1 בסיו' צ"ו ס"ד לזמני פסח אצל האש נאכל, אט מותר לחתוך פסחין כ"ז
לכא נאכל כ"ז, הו' איסכא דלחמא חסר מותר, ולפירמ"א יזהר לכתחילה.

5) בתפארת למשה כתב דכה"ג גם להש"ך אסור אף שאינו מלוכלך (פ"ת ל"ט).

ח. כתב המחבר: ולפי דבריו אע"פ ששה הבשר במלח כשיעור אסור לאכול ממנו עד שידחנו יפה יפה. באר האם דבר זה הוא רק לשיטות האוסרים שבמחבר הנ"ל, ומה הכוונה בדברי השו"ע?

ת. גם לרש"י שלא נחשב הציר כדם צריך להדיח, וכוונת השו"ע; א. הט"ז (נ"ב) פי' דלהאוסרים דס"ל שהוא רותח והוא דם, צריך להדיחו תיכף קודם שישמינו בכלי שאינו מנוקב, משא"כ לרש"י יכול להדיחו כשירצה לבשלו. ב. הש"ך (פ"ה) פי' דלהאוסרים צריך להדיחו בתוך י"ב שעות קודם פליטת כל צירו. ג. עוד פי' הש"ך דאם חתך הבשר קצת מכל צדדיו לרש"י א"צ הדחה, משא"כ להאוסרים צריך הדחה להסתים נקבי הפליטה.

ט. אחר ששה הבשר שיעור מליחה; 1) האם מותר לכתחילה לחתוך ממנו בסכין קודם הדחה? 2) לשיטות האוסרים לכתחילה, מה הדין בדיעבד אם חתך ממנו, האם צריך הגעלה או סגי בקינוח בדבר קשה, לעצמו או לאחרים? 3) לשיטות המתירים לחתוך, מה דין הסכין? 4) ואמאי אינם אוסרים מחשש שמא ישכח להדיחו?

ת. 1) המחבר פסק לחוש לכתחילה להאוסרים. והרמ"א מתיר אף לכתחילה. 2) המחבר כתב לשיטות האוסרים, דצריך הגעלה אבל המחבר ס"ל לחוש רק לכתחילה. ומהרש"ל מיקל בדיעבד בקינוח בדבר קשה, והמחמיר לאסור בלא הגעלה תע"ב ודוקא לעצמו אבל לאחרים יש להתיר בדיעבד אף שלא קנחו וחתך בו רותח (ש"ך פ"ה). 3) צריך הדחה, ואם נתייבש עליו הציר צריך נעיצה בקרקע (רמ"א). 4) דבסכין האיסור שעל גביו נראה לעין, א"נ כיון דלרוב הפוסקים ליכא איסור אחר שיעור מליחה (ש"ך פ"ט).

סעיף כ"א

י. במקום שאין מלח מצוי, יכול לצלותו לפני שיבשלו כדי שיזוב דמו 1) כמה זמן צריך לצלותו? 2) והאם צריך הדחה אחר הצלייה?

ת. 1) עד שיזוב כל דמו; א. להר"ן כמאב"ד וכ"כ הטור שהוא חצי צלייתו [וכ"פ הרמ"א בסי' ע"ו סי"ב]. ב. להרשב"א עד שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם וכ"פ הרש"ל. ג. הט"ז (נ"ד) כתב שראוי לנהוג לצלותו כ"כ עד שיתייבש מבחוץ. 2) הט"ז הביא מנהג שמבשלים בלא הדחה [אחר שצלאוהו עד שנתייבש כנ"ל], [בדג"מ ציין להרמ"א סי' ע"ז דכל צלי צריך הדחה לכתחילה, ולהש"ך ידיחנו ג"פ].

הדם או לענין הבשר? ואיזה נפק"מ לדינא איכא בזה? 4) סכס השיטות המובאות בזה בט"ז, והכרעת הט"ז?

ת. 1) התורה"ד פסק להתיר לצורך סעודת מצוה והפס"מ, ואם לאו אסור, ודעת הב"ח לאסור כיון שהציר רותח והוא ציר נבילה, וגם דעת המהרש"ל לאסור דאע"פ שמודה שהמלח פסק כוחו מ"מ הבשר עצמו רותח, והט"ז (מ"ז) מכריע דכדאי הם התורה"ד והרמ"א להקל בהפס"מ. 2) דהתם לא הפליט דם וכיון שלא עשה פעולה לא פסק כוחו. 3) להסמ"ק אין שם רותח לענין דם אבל בשר הוא רותח, ולהר"א ש"ו והסמ"ג אינו נחשב כלל רותח. ונפק"מ דלהסמ"ק א. אם נפל הציר על גבינה אוסר, ב. אם הדיח הבשר בכלי חולבת מלוכלך אסור, ג. במעשה דאווז דלעיל אסור, ולהחולקים מותר (ט"ז מ"ז). 4) הב"ח ס"ל דבשר האווז אוסר אף אחר שיעור מליחה, אע"פ שהמלח והבשר אינו רותח מ"מ הציר לעולם רותח שאינו נאכל מחמת מלחו, ואוסר הבשר שנטף עליו. וגם המהרש"ל חולק על התורה"ד וס"ל דאף שהמלח שמפליט דמו פסק כוחו, אבל הבשר שבלע כח המלח לא נח מרתיחתו, ובכותח הכל כרותח. והט"ז מכריע כתרורה"ד והרמ"א דגם הציר אינו רותח.

ו. 1) מה דין הכלי שנפל בו אותו הציר, ומה הטעם? 2) והאם מועיל קליפה או לא, בכלי מתכת או בכלי חרס, ומה הטעם?

ת. 1) הרמ"א אסר, דהוא יותר נוח לבלוע מן הבשר שאין לו מקום לצאת (ט"ז מ"ט), והיינו לדעת המחמירין משא"כ לדעת המחבר בדיעבד מותר (ש"ך פ"ה). 2) בכלי עץ מועיל, ובכ"ח - להש"ך (פ"ב) לא מהני קליפה ומפרש הפמ"ג דנאסר כולו, ולהמנחת יעקב מהני קליפה, ובשר"ת פרי תבואה מפרש דאף הש"ך ס"ל דמהני אלא כוונת הש"ך דכ"ח אי אפשר לקלפה (פ"ת ל"ח).

ז. מה הדין אם הכלי הוא כלי חלבי; 1) כשיש בו לכלוך? 2) אם אין בו לכלוך והוא בן יומו? 3) אם אין בו לכלוך והוא אינו בן יומו, ומה הטעם? 4) ומה הדין אם הוא הפסד מרובה ויש בו צורך סעודת מצוה? 5) ומה הדין אם שהה שיעור כבישה כדי שיתן על האור ויתחיל להרתיח?

ת. 1) הבשר אסור אא"כ יש בו ס' נגד הלכלוך (ש"ך פ"ג). 2) להט"ז (נ"ז) אסור הבשר וכ"כ בהגהש"ד, וס"ל דצריך ששים נגד כל הכלי. והש"ך (פ"ג) פסק שהוא מותר דאין רתיחת המליחה כ"כ שיפליט מה שבלוע בכלי. 3) הבשר מותר דהכלי נטל"פ, אך הכלי אסור דבלע בשר. 4) כתב הרמ"א דבכה"ג אפילו כשיש לכלוך יש להקל דלא נחשב צירו כרותח.

סימן ע"ג - דין צליית הכבד

סעיף א'

א. (1) במאי מיירי האיבעיא בגמ' 'כבדא מה אתון ביה', קודם מליחה או אחר מליחה?
 (2) איך נפסק בשו"ע לבשל לכתחילה הכבד ע"י מליחה?

ת. (1) א. הרא"ש מדייק מרש"י דמיירי אחר מליחה אם מותר לבשל, דאפשר דחמור משאר בשר שאין המלח מפליט כל הדם (ב"י). והט"ז (א) מפרש שיטת רש"י בין קודם מליחה או אח"כ ומסופק אם מותר לבשל עם שאר בשר דהואיל וכולה דם והתירה התורה, שמא אף פירש שרי, אבל היא עצמה אינה נאסרת מהדם דכיון שטרודה לפלוט אינה בולעת. ב. לר"ת ע"י מלח ודאי שרי, אלא בעיא אם מותר לבשל בלא מליחה, דכוליה דם ורחמנא שריה (דהכבד קרוש ואינו דם הנשפך כמים). ג. הר"ן בשם הראשונים פ"י הבעיא אי סגי במליחה או בעי קריעה ומליחה. ד. עוד פ"י הר"ן דמליחה בכבד לא מעלה ולא מורדת, ומבעיא כיון דשרא לן כבדא, אין דמו אוסר כלל ושרי אפילו לקדירה עם הבשר בלא מליחה או דילמא לא שריא לבשל אלא בפני עצמה (ב"י).
 (2) לכתחילה אסור והטעם כתב בהגה"מ משום הקדירה שנאסר או משום שאין בקיאים בין שליפה לבישול ויש מ"ד שס"ל ששלוקה נאסרת ובב"י חולק ע"ז וס"ל דהטעם הוא דרוב הפעמים אין הכבד מתבשל לבדו אלא עם דברים אחרים ואם יתירו כבד בפ"ע נמצא התקנה נעקרת דיבואו לבשלו עם דברים אחרים [ומפרש הט"ז (א) דאם הורה המורה לבשל, סומכים עליו לבשלה לבדה אחר שנמלחה].

ב. (1) אלו ג' תנאים הוזכרו בשו"ע וברמ"א שאם עשה אחד מהם לפני הצליה מהני לבשל הכבד אחר הצליה? (2) ואיזה תנאי הוזכר דאפשר לעשותו אחר הצליה שעי"ז מהני לבשל אחר"כ? (3) והאם אכן דבר זה מהני?

ת. (1) א. קורעו שתי וערב ומניח חיתוכו למטה (שר"ע). ב. אם מנקבה הרבה פעמים בסכין הוי כקריעת שתי וערב [ועיין לקמן דבצולה על מנת לבשלה, אינו מועיל לכתחילה]. ג. כמו כן אם נטל משם המרה וחתיכת בשר מן הכבד (רמ"א). (2) נוטל הסמפונות לאחר צלייה (רמ"א). (3) הרמ"א ס"ל דמהני, אבל רע"א נתקשה בזה וכ"כ בשם הנו"ב דהא משמע דהדם שבכבד אינו יוצא ומה מהני נטילת הסמפונות.

ג. (1) האם קריעת שתי וערב לפני הצליה היא מדינא או מחומרא? (2) והאם מהני

לנקב הרבה פעמים בסכין, לכתחילה (ובדיעבד? 3) והאם גם בכבד של עוף צריכים לכל התנאים שהוזכרו בכבד של בהמה?

ת. (1) בסעיף ג' פסק המחבר דלצלי בעי חתיכה, והרמ"א פסק דאפילו לכתחילה א"צ. אמנם בצולה ע"מ לבשלו כתב הט"ז (ב) דמן הדין צריך חתיכה ש"ו, ועיין מש"כ הט"ז סק"ה לדעת הרמ"א.
 (2) לכתחילה אם רוצה לבשלה אינו מועיל, ובדיעבד שצלאה כך מותר לבשלה (ש"ד ג). (3) בעל העיטור ס"ל שא"צ שום חיתוך אלא שיפה לנקבו בסכין לחומרא, ומפרש הט"ז (ב) הטעם, דדי בחתיכה שחותכין המרה משא"כ בכבד של בהמה שיש שיעור גדול בין חתיכת המרה לשאר הכבד. ורבונו יונה כתב דגם בעוף בעי קריעה שתי וערב, כל חלק ממנו. וכתב הבי"ד כן נכון לעשות לכתחילה. ובט"ז ס"ל דבצולה ע"מ לבשלו צריך לחתכו ש"ו מדינא, ולא מהני נקיבת סכין אפי' דיעבד, [במשב"ז ב' כתב דאף בזה המנהג כהרמ"א דדי בנטילת המרה].

ד. (1) כמה צריך לצלות הכבד שיהא מותר לבשלו אחר"כ? (2) אחר הצליה האם צריך להדחיקו קודם הבישול, לכתחילה ובדיעבד, ומה הטעם?

ת. (1) שיהא ראוי לאכילה, והיינו חצי צלייתו (ש"ד ב). (וכ"כ הש"ד סימן ע"ז סק"ד, דלא כהמהרש"ל שפסק כהרשב"א דאוסר בחצי צלייתו והצריך שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם, אמנם הט"ז סי' ס"ט סק"ד ס"ל דכתחילה יחמיר יותר לצלותו עד שיתייבש מבחוץ). (2) לכתחילה ידחיקנה מפני המלח הנדבק בו, ויש ג"כ למיחש משום מראית עין שיתאדם הבשר (ש"ד ה), אבל בדיעבד מותר, דנורא מישיב שייב, ואע"ג דנראה לכלוך דם, מוחל בעלמא הוא (ב"י).

ה. (1) האם מותר לצלות הכבד בתוך תנור אפיה בשעה שבושר? (2) והאם מותר לצלות הכבד על הנייר?

ת. (1) בשו"ת הר הכרמל מתיר אע"פ שהדם זב תחתיו, מטעם שהאש שואבו ואין מניחו להבליע ומכלהו ומייבשו. והצל"ח אוסר דחוזר ונבלע, וכ"ד הפ"ת (א) משום דמכלהו ומייבשו לא שייך אלא בדבר מועט כגון טיפה. (2) הט"ז (סי' ס"ה סק"ב) מוכיח להיתר לצלותו כשהיא מוכרכת בנייר ולא הוי כבישול, מדמותר לצלות המוח בקרומו. והנו"ב חלק עליו וכ"פ הבינת אדם לאסור אף בדיעבד (פ"ת א').

ו. (1) מה הדין בדיעבד אם נתבשל הכבד בלא צליה ביחד עם בשר? (2) אלו דעות

כבד. (לענין מש"כ הב"י ורע"א דלא מצינו בבשר חליטת רותחין עיין פ"ת סי' ס"ט סק"ח בשם הברכי יוסף).

סעיף ג'

ח. (1) באר דעת המחבר ודעת הרמ"א האם צריך חתיכה לצלי? (2) מה טעם המצריכים חתיכה? (3) ומה הדין לדידהו אם לא קרעו קודם צלייה?

ת. (1) להמחבר לכתחילה יחתכנו, ואפילו אוכלו צלי. ולהרמ"א א"צ, [ודוקא שאוכלו צלי אבל אם רוצה לבשלה יחתכנו קודם צלייה כ"כ בתו"ח כלל כ"ד ס"ו, אבל בט"ז (ה') כאן משמע דאפילו רוצה לבשלו א"צ וצ"ע דהוא דלא כתו"ח וגם אין אחד מהראשונים שהובא כאן בב"י דס"ל כן]. (2) משום דם שבסמפונות. (3) המחבר כתב דיקרענו אחר צלייה. (וברמ"א ס"א שאם רוצה לבשלה נוטל הסמפונות, ומפרש המנח"י כלל כ"ד י"א, דנקיבת וקריעת הסמפונות לא מהני אחר צלייה אלא צריך ליטלה).

סעיף ד'

ט. (1) כשצולה כבד עם בשר בתנור שפיו למעלה היכן צריך שיהיה הכבד והיכן הבשר? (2) ומה הדין בדיעבד כשהיה הפוך, ומה הטעם? (3) והאם מותר לצלות כבד עם בשר ביחד על גבי שפוד שאצל האש, ומה הטעם?

ת. (1) כשצולה כבד שלא נמלח - מניח הכבד למטה והבשר למעלה (שר"ע). (2) מותר משום שהדם משרק שריק, והלבוש כתב משום דכבולעו כך פולטו בצלייה. והקשה עליו הש"ך (י"ב) דבגמ' פי' משום דשריק, ופי' בתוס' דכיון שיש בו שפע דם לא אמרינן כבולעו כך פולטו. והטעם דלכתחילה אסור מבואר בב"י משום שהבשר רך לבלוע ונראה לעין כל שהדם נוטף עליו. והלבוש פי' משום שהבשר גומר פליטתו אחר שנצלה קצת והכבד שהוא כולו דם פולט כל זמן שהוא אצל האש ויזוב הדם מן הכבד על הבשר ויבלע הבשר מדם הכבד ע"כ, גם ע"ז הקשה הש"ך דבתוס' כ' דאין חוששין לזה דא"כ גם בבשר ע"ג בשר אסור. (3) אסור לכתחילה (שר"ע), דפעמים מגביהים צד שאצל האש ופעמים הצד השני (ש"ך י"ג).

י. מה הדין לצלות באותו תנור, כבד שכבר נמלחה עם בשר שלא נמלח, ומה הטעם? (1) כשהכבד מעל הבשר? (2) כשהכבד מתחת לבשר?

ת. (1) הרמ"א מתיר אף לכתחילה דכבר נתמעט דמו. (2) מהרמ"א משמע דהוא כ"ש שמותר. אך הדרישה מפרש [דהעיקר כר"ת דכבד שנמלח הוי כשאר בשר ואף שהמנהג להחמיר, מ"מ כשנוגע לקולא א"א להקל, ולכן צ"ל] דהוא דוקא שלא הדיח הכבד אחר המליחה דעדיין פולט ציר. והט"ז (ה') ס"ל דגם באופן זה אסור, ומפרש דברי הרמ"א "אפילו ע"ג בישראל" ר"ל ולא רק בשוה עם הבשר דהיינו בשפודים שלנו, אבל תחת הבשר אסור. והש"ך (י"ד) חולק ומפרש דגם תחת הבשר מותר, משום דכבולעו כך פולטו, [ואף שאין סומכים על טעם זה לכתחילה כשהוא מעל הבשר

הובאו בשו"ע בדיעבד אם נתבשל הכבד בלא צלייה לבדו, ומהו טעמיהן? (3) כאיזה דעה פסק הרמ"א שכן נוהגין, ומה הטעם? (4) ומה הדין בדיעבד כשהורה המורה להתיר אחר שנמלחה - עם קריעת שתי וערב או בלי קריעת שתי וערב? (5) ומה דעת המהרש"ל בזה?

ת. (1) הרמ"א ס"ל דמדינא רק הבשר נאסר כדעת רוב הפוסקים דהכבד פולטת ואינה בולעת, אלא שנהגו להחמיר דהכבד בולעת ג"כ ולכן נוהגין לאסור הכל אפילו נמלחה הכבד קודם בישולה, אא"כ הורה המורה להקל יש לסמוך בדיעבד על ר"ת שאחר שנמלחה כדין הרי היא כשאר בשר [וכ"ד מהרש"ל לדינא דע"י הבשר הכבד בולעת] (ט"ז ד', ושי"ך ט'). (2) המחבר כתב בסתמא דעת הרשב"א דאפילו נתבשלה בלא מליחה מותר, שפולטת דם שבה ואינה בולעת אפילו ע"י הבישול שהיא טרודה לפלוט דם הרבה, אבל הקדירה אסורה. עוד כתב, ויש מי שאסור והוא דעת הרמב"ם דהכבד בולעת ג"כ. (3) הרמ"א אסר. ומפרש הש"ך (ה') דחושש למ"ד דשלוקה נאסרה, ואנן לא בקיאינן מהו שלוק. והט"ז (ד') מפרש דהרמ"א חשש להרמב"ם דהכבד בולעת ג"כ, [ועיין משב"ז נפק"מ בנכבשה מעל"ע, ועיין פ"ת ד']. (4) ע"י קריעת שתי וערב וחיתוכה למטה, מותר הכל, בין הכבד בין הבשר שנתבשל עמה, ואם לאו אסור (ש"ך ט'). (5) המהרש"ל ס"ל שאם נתבשלה לבדה מותר דאינה בולעת, אבל כשיש בה תבשיל שהוא פחות מס' כנגד הכבד, כיון שנאסרת ע"י דם הכבד היא גם אוסרת הכבד, ובש"ך (ט') תמה עליו דאין הנאסר אוסר אלא במקום שהאיסור יכול לילך.

סעיף ב'

ז. (1) אם חלטו בחומץ או ברותחין, האם מותר לבשלו לכתחילה? (2) ומה הדין בדיעבד, כשבישלו לבדו או עם בשר ומה הטעם?

ת. (1) מדינא דגמרא מותר לבשלו אפילו עם בשר, דכיון שכבר נחלטה שוב אין דם יוצא ממנה, ובלבד שינקר ויוציא מזרקי הדם, שאין החליטה מועלת לדם המכונס בעין. אלא שהגאונים אסרו משום שאין אנו בקיאים בחליטה (שר"ע). (2) אפילו עם בשר מותרת, דהגאונים לא גזרו אלא לכתחילה, כ"פ השר"ע. אבל בתו"ח פסק דאף בדיעבד לא מהני חליטה, ותמה הש"ך שלא הגיה כאן כלום, ומפרש הש"ך (י') דעת הרמ"א דאע"פ דגם בשאר בשר כתב בסי' ס"ז שאין אנו בקיאים בחליטה ומי"מ בדיעבד מותר, שאני כבד דנפיש דמיה, א"נ דמוקמינן אחזקה קמא, דכאילו לא נחלטה ולכן בבשר מותר ע"י מליחה משא"כ

ולא נמלח אלא משום משרק שריק, דהתם חוששין לרבי דם משא"כ בזה. ואף שהרמ"א מחמיר בצליית בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח, מ"מ כיון דלהרבה פוסקים אפילו אחר מליחה יש הרבה דם בכבד אוקמא אדינא.

יא. ומה הדין לצלות באותו תנור כבד ובשר כששניהם כבר נמלחו?

ת. בנקה"כ (א). [על הרמ"א] כתב דנראה להתיר.

יב. האם אמרינן כבולעו כך פולטו (1) בדם שבסמפונות? (2) בכבד? (3) בלב? (4) ומה הנפק"מ בין כבד ללב?

ת. (1) אמרינן (ש"ך י"א). (2) כשצולו תחת הבשר להש"ך (י"ד) מותר דכבולעו כך פולטו, ולהט"ז (ו) אסור. אבל כשהוא מעל הבשר לא אמרינן כן אלא בדיעבד כיון שיש בו ריבוי דם. (3) אמרינן כן אע"פ שיש בו שפע דם (ש"ך י"ב). (4) משום דדם הלב מתבשל ומתייבש במקומו בחלל הלב (ש"ך י"ב).

סעיף ה'

יג. (1) כשמולח כבד ובשר יחד, לכתחילה היכן צריך שיהיה הכבד, מעל הבשר או מתחתיו? ומה הדין בדיעבד אם היה הפוך? (2) האם מותר למלוח כבד עם בשר שכבר נמלח והודח, לכתחילה ובדיעבד, כשהכבד למעלה או למטה?

ת. (1) להמחבר שמתיר למלחה, יניחנה לכתחילה תחת הבשר (שר"ע), וטעמא, דכיון שמליח כרותח דצלי, כשם שאסור לצלות כבד מעל בשר כך אסור למלוח (ב"י). ובדיעבד בכל ענין מותר [הרה"מ כתב שיש חולקים בזה ומתירים לכתחילה דלא מחמירים בענין זה במליחה כמו בצלי ע"כ. והמרדכי כתב אף שרבנו יואל אסר בדיעבד, דעת יחיד הוא ולא חיישינן ליה]. (2) כשהכבד למעלה אסור אפילו בדיעבד (ש"ך ט"ו). [ותחת הבשר לכתחילה אסור עיין סימן ע' ס"ז].

יד. כתב הרמ"א: ונהגו שלא למלוח כבד כלל אפילו לבדה ואין לשנות. (1) מה הטעמים למנהג זה? (2) מתי יש כן למלחה קצת?

ת. (1) מהר"י מולין מפרש דהאור חוזר ומבליע הדם שפלט. ובהגש"ד מפרש משום הכירא שלא יבואו לבשלה עם בשר (ט"ז ז', וש"ך ט"ז). [והאגור כתב ד"א שאין הטעם משום איסור אלא שטבע הכבד שנרקבת כשמשחין אותה במלח, וטוב להחמיר כי לא דבר רק הוא (ב"י), ובדרכ"מ (ז') מפרש הטעם שלא למלחה תחת הבשר דלפעמים מתהפך והוי מעל הבשר. (2) כשהיא תחובה בשפוד או מונחת על האש לצלותה (רמ"א).

טו. (1) מה הדין אם מלח כבד, לבדו או עם בשר עוף או עם בשר בהמה, תחת הבשר או על גבה? (2) כבד שנמלח עם בני מעיים מה דינם?

ת. (1) הכל מותר, וי"א שיש לקלוף מעט סביב הכבד, אם היא דבוקה בעוף, (ובצלי אפי' תלוש) ואינו אלא חומרא בעלמא, (רמ"א). ומדייק הש"ך (י"ז) דבבהמה שאין דרך להיות דבוקה א"צ לקלוף דלא כדמשמע מהלבוש. (2) הרדב"ז כתב דיש לחוש לאסור, דאיכא תרתי לריעותא, דכבד מרובה בדמים, ואין מחזיקים דם בבני מעיים (פ"ת ה').

טז. (1) כבד שנצלה ורוצה לאכלה כך צלויה, האם צריך להדיחה, ומה הדין אם לא הדיחה? (2) ומה הדין אם לא הדיחה כלל אפילו קודם צליה ובשלה כך, ומה הטעם?

ת. (1) נהגו להדיח משום דם הדבוק בה, ובדיעבד מותרת (רמ"א). (2) מותר, דנורא מישב שייב, ואע"ג דנראה לכלוך דם, מוחל בעלמא הוא, כ"כ המרדכי בשם ראב"ה (ב"י). והש"ך (י"ט) כתב משום דדם כבד דרבנן [עיין בפמ"ג שאין הלשון מדוקדק דהא גם שאר בשר מותר אלא ר"ל שהוא כ"ש משאר בשר כיון שהוא דרבנן].

יז. (1) כבד שנשרה במים מעת לעת, מותרת או אסורה? (2) ומה הדין אם לא הדיח הכבד מתחילה ואין ששים במים נגד הדם שעליו? (3) ומה הדין אם הודח מתחילה או שיש ששים כנגדו במים? (4) ומה דין הכלי שבו נכבש?

ת. (1) החות יאיר אסר, והפר"ח, ומקום שמואל, ומעיל צדקה מתירים (פ"ת ד'). (2) ¹אסור. (3) יש לסמוך על המתירים הנ"ל להקל. (4) יש לאסור בלי ספק, אם אין ס' נגד כל הכבד (דאף שהכבד מותרת דפולטת ואינה בולעת אבל הכלי בולע, פ"ת ד').

סעיף ו'

יח. (1) נמצא כבד בעוף צלוי, מה דין העוף? (2) ומה הדין אם הוא מבושל? (3) ומה הדין אם הכבד שלמה ודבוקה בעוף, או שחתיכת כבד דבוק בחתיכת עוף? (4) ומה הדין הכבד עצמה, ומה הטעם?

ת. (1) מותר (שר"ע), [ואף שרבנו ירוחם אסר לא קיי"ל כוותיה דכבולעו כך פולטו]. וכתב הרמ"א י"א לקלוף מעט סביב הכבד ואינו ²אלא חומרא בעלמא. ואין חילוק בין דבוק לעוף ובין תלוש, ש"ך כ'. (משא"כ במליחה דוקא דבוק). (2) צריך ס' נגד הכבד (שר"ע), ולענין הכבד עצמה עיין ס"א. (3) לדעת המחבר בכל אופן שיש ס' נגד הכבד מותר, דלית ליה חני"נ בשאר איסורים (ש"ך כ"ב). אבל להרמ"א אמרינן חני"נ, ולכך כשהכבד שלמה ודבוקה בעוף, נעשה העוף נבילה, דאין לך עוף שיש בו ס' נגד הכבד, ובעינן ס' בקדירה נגד כל העוף.

1 נראה לכתוב שהיא דוקא לדעת הרמ"א ס"א eene הכבד פולט.
2 כ"כ המרדכי בשם ריב"ן, ומלכות כן מהא דכבדא צילוי פשרא לא פזי קליפה צ"כ. ואינו מביא דהתם איכא טעמא דמשרק שריק, משא"כ הכא מהמקום דחוק.

והלבוש גם בזה אינו מצטרף, ולהש"ך (כ"ד) מצטרף. (3) להרמ"א מותר וכ"פ הש"ך (כ"ה) דהא בלא"ה להרמב"ם והסמ"ג אמרינן בביצים כבכ"פ, ולמהרש"ל והב"ח אסור (דיש לחוש שהדם נקלט באותו מילוי ונבלע בו). (4) דינו כצלי ומותר (רמ"א). (5) לא אמרינן בביצים כבולעו כך פולטו, ולכן כשהבשר לא נמלח, הביצים אסורים (ש"ך כ"ו).

וכן בחתיכת כבד הדבוק בחתיכת עוף שאין ס' נגדו. אך כשאין הכבד דבוקה מצטרף כל מה שבקדירה לבטל הכבד, ואם יש ס', הכל מותר חוץ מהכבד עצמה. (4) לדעת המחבר מותר אפי' אין ס' שפולטת ואינה בולעת (כדלעיל ס"א ועיי"ש ש"ך סק"ז וסק"ט, שהרש"ל אסר כשאין ס' דחוזר ונבלע השמנונית) אבל הרמ"א פסק שאסורה והיינו אפילו כשיש ס'. והש"ך (כ"ג) מצדד להיתר וצ"ע. והנה בתר"ח צידד להתיר מתרי טעמא, א' דלרוב הפוסקים כבד אינה נאסרת בבישול דאינה בולעת. ב' דבשר שלא נמלח שנתבשל ויש שישים הוא חומרא בעלמא, ולכן כאן בכבד כשיש שישים יש להתיר הכבד, אלא שרבינו ירוחם אסר הכבד, על כן בטלה דעתי נגד דבריו. אמנם הש"ך מפרש דרבנו ירוחם לא אסר בבישול אלא בצלי ולא קי"ל כוותיה, ומפרש דעתו א. דבצלי כיון שפולטת דם הרבה וכנוס תחתיה בחלל התרנגולת חוזר ונבלע בכבד. ב. דס"ל כהתוס' דלא אמרינן כבולעו כך פולטו בדם כבד שיש בו שפע דם. ג. דלא אמרינן משרק שריק כשהכבד בגוף התרנגולת, וא"כ אין ראייה לאסור הכבד.

יט. (1) מאיזה צדדים דן השבות יעקב [הובא בפ"ת] להתיר כשבישלו הרבה קדירות בשר ומצאו תרנגולת אחת שהלב והכבד מחוברים בתוכה? (2) ומה הכריע הפ"ת לדינא?

ת. (1) כשיש בצירוף הכל ס' נגד התרנגולת מותר במקום הפסד, דכל מה שנכנס בספק מצטרף לבטל, ואם אין ס' ג"כ אין לאסור רק אותו תרנגולת במקום הפס"מ וסעודת מצוה, כיון דחנ"נ בשאר איסורים דרבנן, וגם דם הכבד והלב שבשלו דרבנן, וגם נתבטל חד בתרי (פ"ת ה. 2) שאם סילקו התרנגולת מהקדירה, או שנצטנן, קודם שנודע, יש לסמוך להקל ואם לאו צ"ע.

כ. (1) עוף שמלאוהו בביצים ונמצא בו לב או כבד, מה דינו? [ומה"ד כשנמצא כבד במולייאתא?] (2) האם המילוי מצטרף לששים עם העוף - כשהלב או הכבד דבוק בתוכה או כשאינו דבוק? (3) כשיש ששים נגד הלב או הכבד, האם גם המילוי מותר? (4) ומה הדין אם העוף ממולא בבשר בלי ביצים? (5) ומה הדין אם העוף ממולא בבשר עם ביצים?

ת. (1) אע"פ שנצלה דינו כמבושל ובעינן ס' בעוף בלא המילוי, ואם לאו הכל אסור (רמ"א). [לגבי כבד שנמצאת במולייאתא הביא הב"י מחלוקת ראשונים, לרש"י צריך ס', דלא אמרינן בקמח כבולעו כך פולטו, ולהראב"ה לא שייך ששים שאין האיסור יכול להתפשט, ולכן די בקליפה כפי אומדן שיכול לפעפע, ורבנו ברוך אסר הכל אפילו יש ס' שהשמנונית מטפף מעט מעט בעיסה. וכתב האגור דהמנהג כרש"י, וכ"פ בתר"ח, ופשטידא דומה למילוי בצים, דלא כסמ"ג שמיקל בביצים לומר כבכ"פ] (2) כשדבוק אינו מצטרף, ובעינן ס' מן העוף בלא המילוי. וכשאינו דבוק להמהרש"ל